

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

1 Quid sit spes, quod eius obiectum, & quomodo à fide distinguatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

TRACTATUS QVINTVS E T DISPV TATIO VNICA

De virtute spei, & ei annexis, & contrariis.

PAVLVS I. Cor. 13. post virtutem fidei spem enumerat, quia obiectum cognitum, & nobis conueniens speramus. Præmittit spem charitati; tum quia charitate est inferior, tum quia sine charitate esse potest, vt contingit in peccatoribus fidelibus, qui media pœnitentia sperant consequi salutem. At charitas sine fide, & spe, in hac vita esse non potest.

PUNCTVM I.

Quid sit spes, quod eius obiectum, & quomodo à fide distinguatur.

1. Definitor spes.
2. Obiectum materiale spei est, quod ipsa virtus obtinere intendit.
3. Arguitur Deum non esse immediatum obiectum spei.
4. Deum visum esse immediatum obiectum spei defenditur.
5. Satisfit rationi dubitandi num. 3. adduntur.
6. Deum visum quatenus est nobis conueniens, est formale obiectum spei.
7. In quo spes à fide, & charitate distinguatur.
8. Distinguitur ab his virtutibus distinctione reali.

Nomen spei multipliciter accipitur. Sed omittis variis acceptionibus, de quibus expositores cum Magist. in 3. sent. dist. 62. & cum D. Th. 2. 2. q. 17. art. 1. & seq. spes in presenti accipitur pro habitu, seu virtute theologica, qua bona supernaturalia, præsertim beatitudinem speramus, iuxta illud ad Rom. 8. *Quod non videmus speramus.* & i. Petri 1. *Regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis in hereditatem incorruptibilem.* &c. & clarius ad Rom. 5. *Gloriamur in spe gloriæ, secundum spem vitæ æternæ, quam promissi qui non mentitur Deus.* Ex quibus locis constat dari quandam virtutem, qua hæc omnia bona, præsertim supernaturalia beatitudinæ à Deo consequendâ speramus.

2. Hinc fit obiectum materiale huius virtutis, seu materiam eius esse quidquid ipsa virtus obtinere intendit. Hoc autem primò est gloria, seu beatitudo æterna, secundò omnia alia, quæ huius consecutioni deserviunt. Et quidem quod primarium eius obiectum sit gloria, probat tum locus Pauli ad Rom. 5. *Gloriamur in spe gloriæ secundum spem vitæ æternæ,* tum quod in mentionem solius gloriæ denotat gloriam ad minus esse specialem, & præcipuum illius obiectum. Tum, quia gloria est vltimus nostræ vitæ finis, quem procurare non possumus, nisi speremus. Sed quia hic finis consequi non potest, nisi auxiliis diuinis, gratia; reliquisque supernaturalibus donis, hæc omnia ad vltimum spei secundariò pertinent quia ad eandem virtutem, quam pertinet procurare finem, pertinet & media ad ipsum finem, cum intentio finis sit simplicitè mediòrum intentio. Adde hoc expressè videri definitum in Trid. sess. 6. cap. 6. vbi loquens de modo, quo ad iustitiam peccatores disponuntur. Dixit primò, disponi per fidem credentes vera esse quæ diuinitus reuelata, & promissa sunt: atque illud in primis à Deo iustificari impium per gratiam eius, &c. Secundò in spem etiguntur fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore. Tertiò illamque tanquam iustitiæ fontem diligere incipiunt, &c. Ecce qua ratione non solum beatitudo, sed quæ beatitudini deserviunt, obiectum sunt virtutis spei, sic omnes DD. Catholici. Quocirca si beneficia aliqua creata speraremus, consequi à Deo sine ordine saltem implicito ad beatitudinem, talis spes & desiderium ad spem theologicam non pertinere, quia in tantum ad ipsam potest pertinere, quatenus ad beatitudinem consequendam conducere potest, & sub hac ratione speratur, sic notant Coninch. dist. 19. dub. 4. n. 58.

Sed quia in beatitudine considerari potest & Deus qui videtur, & visio ipsius, dubium est, quod nam sit horum obiectum spei?

3. Et ratio dubitandi est primò, quia obiectum spei communiter dicitur esse obiectum arduum, absens, & futurum: sed sola eius nobis est absens, futura, & difficilis. Ergo sola illa est obiectum immediatum spei, & Deus mediatus, scilicet vt terminus habitus visionis. Secundò in beatis gaudium, & fructio est de visione, non de Deo, & in damnatis tristitia, & desperatio est de carentia visionis, non de carentia Dei, Deo enim non carent: Ergo in presenti vita spes debet esse non de Deo, sed de eius visione, quia idem quod in hac vita speratur, eodem in patria

fruiatur. Tertiò refertur Deum ad nos ipsos videtur inordinatum, quia ipse est vltimus omnium finis, sed spes refert obiectum quod sperat ad commodum, vtilitatem sperantis, quia illud amat vt bonum proprium, & hac ratione à charitate distinguitur, cuius obiectum amat propter bonitatem in ipso existentem: Ergo. Quarto amor concupiscentiæ, qui est spei proprius, non potest ferri in ea, quæ supposito sunt nobis distincta, quia ea non videntur posse esse bonum nostrum, nisi ratione alicuius effectus nobis inhererentis, sicuti ignis non est nobis bonum, nisi ratione caloris nobis inhererentis.

Cæterum communis & verissima sententia est præcipuum obiectum spei esse Deum ipsum, simul tamen cum eius visione: ita D. Th. 2. 2. q. 17. art. 2. & ibi Caiet. Suar. dist. 1. de virtute spei, sect. 1. n. 4. Valent. 2. 2. dist. 2. q. 1. p. 1. pag. 445. vers. nos verò. Coninch. dist. 19. de spe, dub. 3. conc. 1. n. 44. Ratio præcipua est, quia sperans beatitudinem, non sperat Deum in se, neque illud petit, neque etiam sperat, aut petit visionem eius à Deo separatam, sed petit, & sperat vtrumque simul, sicuti auarus non petit, & sperat pecunias existerè, sed petit illas possidere. Possidere autem pecunias æquè immediatè includit pecunias, & illarum possessionem. Ergo in vtrumque nostra spes fertur. Deinde si Deus non esset nostræ spei immediatum obiectum, sed solum terminus immediatus obiecti, non esset spes virtus theologica, hæc enim ratione religio à virtute theologica excluditur, quia solum attingit Deum vt obiectum cui reuerentia, & honor exhibetur, & honor, & reuerentia est eius immediatum obiectum. At secundum communem Theologorum sententiam tres sunt theologice virtutes, fides, spes, & charitas. Ergo si fides, & charitas Deum immediatè attingunt, etiam & spes illum attingere debet.

5. Neque argumenta in contrarium obstant. Fateor obiectum spei esse absens, arduum, & futurum, quia licet Deus in se non sit absens, neque difficilis, neque futurus, est tamen Deus visus, sufficit enim quòd ratione visionis sit nobis absens, & difficilis, vt absolutè hoc complexum Deus visus nobis dicatur absens, & difficilis, & futurus: sicuti auaro appetenti pecunias dici possunt esse ab illo absentes, quia illarum possessio absens ab illo est. Adde cum obiectum spei dicitur absens, arduum, & futurum, non intelligas ferri in has rationes tanquam in formale obiecti constitutum; non enim speras, neque desideras absentiam, neque arduitatem, neque fructuionem; imò velles hæc omnia non esse, sed illud obiectum, quod apprehendis arduum, absens, & difficile acquisitu, hoc speras consequi. Ad secundum dico, fructuionem, & gaudium beatorum non esse præcisè, imò nec primariò de visione, sed potius de Deo per visionem possessio, ideo enim gaudent se habere visionem, quia per illam possident Deum. Et idem est in damnatis, carent enim Deo, qui sit illorum merces, esto non careant Deo, qui sit eorum delictorum vindex. Ad tertium refertur Deum ad nos ipsos, tanquam in finem esse quidem inordinatum, at refertur Deum vltimum finem nobis, id est, nostræ vtilitati inordinatum non est; sicuti Deus ipse nobis detulit sibi suum, id est, in nostram vtilitatem, & remedium non tamen detulit nobis, vt non essemus illius finis. Spes ergo refert Deum nobis, id est, desiderat, & sperat consequi nobis Deum, non tamen desiderat, aut sperat nos, nostramque vtilitatem esse finem Dei acquisiti ad hoc enim necessarium erat nostram vtilitatem Deo ipso præferre, quod absit. Ad quartum nego omnia quæ sunt à nobis supposito distincta non posse nobis esse bona, & appetibilia sunt etenim vt patet in auaro, & in ebrio, quibus vinum, & pecunia sunt bona appetibilia, & visus, auditus, & gustus appetit obiecta à se distincta, illaque reparat bonum proprium. Fateor tamen aliquando bonum aliquod nõ esse per subiectum appetitus, sed medio effectu producto, vt in exeplo allegato de igne, quem frigidus ad effectum se calefaciendi non appetit immediatè, sed mediatè, secus ad alios effectus, quibus ipsa substantia ignis omnino necessaria est.

DE
STRO
ALAO
TON
II III

Err. de Castro. Sum. Mor. Paris.

6. Ex his constat quod sit obiectum formale spei, affirmo, inquam, esse Deum visum nobis convenientem. Nam illud est formale obiectum alicuius voluntatis actus, quod mouet ad sui appetitum, & desiderium. At Deus visus mouet nostram voluntatem, ut ipsum appetat & desideret, quia sibi est bonum conueniens. Ergo hoc est obiectum formale spei, & ita tenet cum D. Thom. ferè omnes eius expositores, Bannes *art. 5. versic. nota secundò*. Suar. *disp. 1. de spe. sect. 2. concl. 3.* Coninch. *disp. 19. dub. 4. n. 52.* & alij apud ipsos.

7. Ex obiecto materiali, & formali huius virtutis inferitur distinctio quam habet à fide, & charitate. Nam licet fides, & charitas Deum respiciant, illamque habeant pro formali obiecto, sub diuersa tamen ratione, ac spes. Nam fides respicit Deum, ut testificantem verum, charitas ipsum respicit, ut in se summum bonum, summoque amore dignum. Spes attendit ipsum Deum, ut bonum sperantis, sic has virtutes distinguunt supradicti DD. Valent. *disp. 2. q. 1. punct. 2. in princ.* Suar. *suprà, tota sect. 3.* Coninch. *dub. 4. in fine.*

8. Quod si inquiras, an hæc distinctio sit realis, vel tantum rationis? Respondeo realem esse, neque enim sola rationis distinctio videtur sufficere ad numerum constituendum. Atqui ex sententia Pauli 1. *Corinth. 13.* fides, spes, & charitas constituunt ternarium numerum virtutum. Ergo sunt inter se realiter distinctæ. Adde in quolibet peccante mortaliter perit charitas, & non perit fides, neque spes. Ergo distinguuntur adiuuicem realiter, sic Suarez *sect. 3. in fine.*

PUNCTUM II.

Quid sint actus spei.

- 1 Duplex est actus prosecutionis, scilicet fuga.
- 2 Desiderare beatitudinem alicui potest esse actus spei si illam ut tibi convenientem desideres, si ut alteri convenientem, erit actus charitatis.
- 3 Desperare de beatitudine alicuius absque rationabili causa, est peccatum contra charitatem, vel iustitiam, vel fidem, secundum rationem, quam habes ad desperandum.
- 4 Ex gratia Dei, & ex nostris meritis speranda est beatitudo.
- 5 Bonum temporale sperare potest virtus spei.
- 6 Obseruare iustitiam ex timore gehennæ actus esse potest virtutis spei.

Respondeo in genere duplicem esse actum, alium prosecutionis in bonum sibi contentens, alium fugæ à malo sibi disconuenienti. Actus prosecutionis vocatur spes, actus fugæ vocatur timor. Ad eandem enim virtutem pertinet amare bonum & odio habere contrarium, quia sub eadem ratione uterque actus versatur, & inter se sunt ita subordinati, ut vnus alterum necessario inferat. Ergo ad eandem virtutem pertinet sperare bonum sibi conueniens, & timere malum contrarium; uterque enim actus proprij commodum respicit. Sic tradunt ferè omnes DD. cum Dico Thoma 2. 2. q. 17. & 19. Difficultas autem solum versatur in explicando, qui sint ij actus: prosecutionis, & fugæ, seu spei, & timoris.

2. Et primò dubitatur circa actus prosecutionis, an tantum circa nostram beatitudinem, an etiam circa alienam spes versari possit? Quod est inquirere, an sperare, seu desiderare alicui beatitudinem sit actus spei? Quia in re omnibus variis argumentis, quæ inuicem conueniunt alicui DD. respondeo cum distinctione. Si desideres beatitudinem alterius, quatenus tibi bona est, quia sic accidentaliter saltem tua beatitudo crescit, tale desiderium est actus spei; si vero illam desideres, quia illi bona est, erit actus charitatis, sic docent expressè cum Dico Thoma & Aug. Valent. 2. 2. *disp. 2. q. 1. p. 1. pag. 446. versic. tertia particula.* Valq. in 3. *tom. 1. disp. 43. cap. 2. num. 6. & 7.* Coninch. *disp. 19. de spe. dub. 5. num. 64. in conclus.* Suarez *disp. 1. sect. 3. num. 19.* Ratio prioris partis est, quia si beatitudinem alterius appetis, quia tibi conueniens est, potius bonum tibi, quam alteri appetis. Ergo ille appetitus ex amore concupiscentiæ, & non ex charitate, & amicitia procedit, sicut si tuo mancipio, aut equo saluam appeteres, quia tibi conuenit, non tam bonum illorum, quam proprium procuras. E contra vero si beatitudinem alterius opres, quia illi bona est, & conueniens, illius bonum optas, non proprium; ac proinde non ex amore concupiscentiæ, sed beneuolentiæ, & amicitia procedit, & consequenter spes esse non potest, sed erit charitas, quæ sit virtus Theologica, vel moralis. Nam velle bonum proximo, quia illi bonum est regulariter ex honesta quadam amicitia, non ex charitate, virtute theologica procedit, & norauit Coninchus, *disp. 19. de spe. dub. 1. num. 11. & dub. 1. num. 67.* Neque obstat dictum D. Augusti. *serm. 11. de verbis Domini*, afferentis de nullius salute esse desperandum, ut inde colligamus ad virtutem theologiam spei pertinere sperare alicuius salutem, loquitur enim Dico Augusti. in latiori significatione spei, qua comprehendit bonum quodlibet speratum.

3. Quod si inquiras cui virtuti contradicatur, cum abque rationabili causa de proximi salute desperas? Respondet optimè

Coninch. *disp. 19. dub. 5. num. 68.* attendendam esse rationem, ob quam desperas. Nam si desperas, quia credis Deum non illi adfuturum suis auxiliis, & erras contra fidem, cum ex illa tenentis credere omnibus Deum esse paratum, & insuper offendis diuinam pietatem, & benignitatem, illique iniurius es sic malè sentiens. Si autem desperas de proximi salute, quia credis ex sua negligentia, vel malicia omisuram necessariam ad salutem, peccas contra charitatem, vel iustitiam proximi, timere de illo in re tam graui iudicando abique fundamento, quod esse non potest abique reuelatione nam etiam si perditissimus sit potest conuerti, & salutem consequi. Quod si ex odio, quo proximum prosequeris, talis desperatio procedit, contra charitatem illi debitam peccabis.

4. Secundò dubitatur, an speranti beatitudinem licitum sit illam sperare ex suis meritis, an solum ex promissione, & gratia Dei? Respondeo principaliter debere sperare ex gratia Dei, cuiusque promissione, secundariò ex suis meritis, ut à gratia Dei profectis, sic omnes Catholici cum Dico Thoma q. 17. *art. 4.* Ratio est manifesta, quia inde speramus beatitudinem, unde illam consequi possumus; sed ex gratia Dei primò, & secundariò ex nostris meritis, ut gratia Dei profectis consequi possumus æternam salutem, ergo ex utroque simul illam sperare possumus. Pluribus locis Scripturæ confirmare poteram, breuitatis causa omitto, quia res est clara videatur Valent. *part. 1. circa fin.* Hinc sic certitudinem nostræ spei fundari in auxiliis diuinis, & nostris operibus ex gratia Deifactis, quia ex his causis beatitudo obtinetur, & Deus illam sic dare promittit. Et quidem de auxilio diuino constat ex illo Trid. *sess. 6. c. 13. ibi. Vnumquemque in Dei auxilio firmissimam spem reponere debet.* Quod autem etiam in operibus diuina gratia fulcitur hæc spes niti debet, probat Paul. ad Rom. 3. *Gloriamur in tribulationibus, scientes quod à tribulatione patientiam operatur, patientia vero probationem, probatio spem, spes autem non confundit.* & 1. Ioan. 3. *Si cor nostrum non reprehenderit nos fiduciam habebimus apud Deum, & illud 2. ad Timoth. Bonum certamen certamus, fidem seruamus, &c.* Secundò si posse nos operari bene inuita, & ipse consequendi æternam beatitudinem, siquidem beatitudo in premium offertur bene operantibus ex diuina gratia: & docuit Trident. *sess. 6. c. 11. in fine. ibi.* Cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intrentur æternam, & constat ex illo Palm. *Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes in æternum propter retributionem.*

5. Tertio dubitatur, an ex virtute spei sperare possis mercedem aliquam temporalem bonis operibus consequendam, v. g. salutem temporalem, ieiunio, oratione, & elemosynâ? Suppono licitum tibi esse ieiunium, orationem, & elemosynam ad hæc consequenda referre, quia licitum tibi est hæc à Deo petere. Ergo etiam licitum tibi est eius voluntatem inflectere his bonis operibus. Item Deus promittit obseruantiis mandata bona temporalia daturum. Ergo licitum tibi est obseruare mandata, ut sic promissum consequaris. Neque obinde debes dici seruus, & mercenarius, quia non seruis Deo ob illam retributionem reparatum animo non aliâ illi seruendi, sed potius paratus es saltem habitualiter omnia eius mandata seruire, est nullum temporale commodum tibi dedisset. Neque item obstat, quod rem superioris ordinis ad inferiorum referas, quando res superioris ordinis ex relatione ad inferiorum non omnino perit, ut patet in presenti, non enim perit oratio, & elemosyna ob talem relationem, sed apud Deum locum habet, aliâ tibi non liceret docere pueros obij aliquid temporale commodum, sufficit enim si hæc omnia acti vel habitu ad Deum referantur. Hoc supposito, respondeo, si temporale commodum, quod consequi optas medijs bonis operibus, velis illud obtinere, ut sic facilius beatitudinem consequaris, actus erit virtutis spei saltem imperatus, quia ab eodem modo procedit. At si ex nulla relatione ad beatitudinem procedit, credo non tam ad virtutem spei theologiam, quam moralem id pertinere posse, sic Suarez *disp. 1. de spe. sect. 5. in fine.*

6. Quartò dubitatur circa mali fugam, an sit actus spei obseruare iustitiam ex præfido timore gehennæ? Et quidem si ita ex timore gehennæ iustitiam obseruares, ut voluntatem haberes iustitiam non obseruandi, si gehenna non esset, clarum est timorem illum esse malum, & peccatum, quia tunc gehennam præfers mandatorum obseruationi, & consequenter Deo, qui debet esse semper noster vltimus finis. In quo sensu dixit D. Th. 2. 2. q. 19. *art. 4.* seruilitatem semper esse malam quod clarè explicuit Augusti. in *lib. nat. & grat. c. 57.* dum dixit, Sub lege est qui timore supplicij, quod lex minatur, non amore iustitiæ se tenet abstinere ab opere peccati, nondum liber, nec alienus à voluntate peccandi: in ipsa enim voluntate reus est, quia malit, si fieri possit, non esse quod timeat, ut liber faciat, quod occultè desiderat. At si ex timore gehennæ mandata diuina obseruas, alioquin obseruanda, etiam si gehenna non esset, actum virtutis spei efficit. Ut quid enim Deus nos timore peccatum continere voluit in iustitia si ex illatum timore moderari non possimus? Quapropter Trid. *sess. 6. can. 8.* contra Lutherum, definit: *Si quis dixerit gehennam motum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis delendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores facere, anathema sit.*